1078

فَاَیْنَمَا تُوَلُّوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ

سلسلۂ تصوف نمبر ۷

دیوان باھو

تصنیف لطیف قدوۃ السالکین زبدۃ العارفین سراج مشتاقان
غوثیہ و فخر عاشقان آستانہ عالیہ قادریہ عالیجناب فنافی ہو
حضرت سلطان باہو قدس سرہ

بفرمائش

ملک فضل الدین چنن الدین تاج الدین ککے زئی تاجران کتب قومی

منزل نقشبندیہ

کوچہ ککے زیاں ——— بازار کشمیری

لاہور

نے بصرف زر کثیر طالبان مولےٰ کے لئے

مسلم پرنٹنگ پریس لاہور میں راجہ غلام دین فا کے اہتمام سے چھپوایا

اشتہار

کتب مندرجہ ذیل سلطان العارفین زبدۃ الواصلین فنا فی ہُو حضرت سلطان باہُو رحمۃ اللہ علیہ کی تصنیف لطیف سے ہیں طالبانِ مولےٰ کے لئے نعمت غیر مترقبہ ہے ÷

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
اردو ترجمہ کتاب عین الفقر	عہ/	اردو ترجمہ کتاب مجالستہ النبی	۲/
اردو ترجمہ کتاب گنج الاسرار	۲/	اردو ترجمہ کتاب حجت الاسرار	۲۰/
اردو ترجمہ کتاب کلید التوحید	۲/	اردو ترجمہ کتاب محک الفقرا	عہ/ ۱۲/
اردو ترجمہ کتاب نور الہدیٰ	۴/	اردو ترجمہ کتاب کشف الاسرار	۲/
اردو ترجمہ کتاب محبت الاسرار	۳/	اردو ترجمہ کتاب محکم الفقرا	۳/
اردو ترجمہ کتاب شمس العارفین	۸/	اردو ترجمہ کتاب تیغ برہنہ	۲/
اردو ترجمہ کتاب اورنگ شاہی	۲/	دیوان باہو مع ترجمہ پنجابی نظم	۳/
اردو ترجمہ کتاب عقل بیدار	۱۴/	اردو ترجمہ کتاب رسالہ روحی	۱/-

اردو ترجمہ کتاب اسرار الطریقت

یعنی جناب قدوۃ السالکین زبدۃ العارفین حضرت شاہ محمد غوث لاہوری ثم پشاوری رح کی اپنی لکھی ہوئی کتاب ۔ جس میں حضرت نے اپنے تمام حالات از اول تا آخر ۔ نیز جن بزرگوں سے جناب کو فیض باطنی پہنچا ہے ان کے حالات نہایت تفصیل سے لکھے ہیں ۔ اس کے علاوہ طالب کے لئے طریق اذکار بھی نہایت شرح وبسط کے ساتھ بتلائے ہیں آخیر حصہ میں جناب نے شجرہ طریقت بھی بزرگوں کے لکھے ہیں ۔ آپ قادری طریقہ کے نہایت زبردست اور کامل اکمل بزرگ گذرے ہیں ۔ جناب کے ان ملفوظات کے پڑھنے اور ان ہدایات پر عمل کرنے سے خدا کا راستہ نہایت آسانی سے ملتا ہے ۔ طالبان مولےٰ کو اسے ضرور پڑھنا چاہئے ۔ ساتھ ہی طریقہ بیعت بھی بتلایا ہے ۔ قیمت ۴/

دیوان

حضرت

سلطان باہو علیہ الرحمۃ

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

غزل نمبر ۱

یقین دانم دریں عالم کہ لا معبود الا ہو
ولا موجود فی الکونین لا مقصود الا ہو

چو تیغ لا بدست آری بیا تنہا چہ غم داری
مجو از غیر حق یاری کہ لا فتاح الا ہو

بہ لا لا ہمہ لا کن بگو اللہ و اللہ جو
نظر خود سوے وحدت کن کہ لا مطلوب الا ہو

ہو الاول ہو الآخر ظہور آمد تجلی او
بذات خود ہویدا حق کہ فی الکونین الا ہو

الا اے یار شو فانی مگو ثالث مگو ثانی
ہو الواحد ہو المقصود و لا موجود الا ہو

ہو الہو ہو ہو الحق ہو ندانم غیر الا ہو
ہو الہو ہو ہو الحق ہو نخوانم غیر الا ہو

یکے گویم یکے جویم یکے در دل چو گل رویم
ہموں ایک بیک پویم نہ بیچم غیر الا ہو

بگرد عالم چو گردیدم ہو الحق ہو پسندیدم
یکے خواندم یکے دیدم نہ دیدم غیر الا ہو

منم غمخوار خود ہستم بخر باہو نہ در دستم
دل و جاں را بہ ہو بستم نہ بستم غیر الا ہو

غزل نمبر ۲

بیا اے عشق جاں سوزاں کہ من خود را بتو سوزم	اگر سوزی وگرنہ من یقین خود را بتو سوزم
مکاں خود لامکاں دارم ز زنداں غم بسے دارم	کنوں روئے بحق آرم بیا خود را بتو سوزم
بدم مرداں سخن گویم جمالِ یار میجویم	ہُو الحق را بحق جویم بیا خود را بتو سوزم
دلِ با یار خود بستم ز جاں ہم دست خود شستم	چو مستاں وار من مستم بیا خود را بتو سوزم
خس و خاشاک میسوزی درونِ خویش میجوشی	کنوں بارا شدے وزی بیا خود را بتو سوزم

غزل نمبر ۳

بہ بازی عشق مے بازم دل و جاں را فدا سازم	بدم منصور مے نازم یقین خود را فدا سازم
عجب وقتیست اے یاراں اگر باشید غمخواراں	شوید آگاہِ دل داراں کہ من خود را فدا سازم
بزلفِ یار دل بستم بہ بستن دل چناں مستم	دو عالم رفت از دستم کنوں خود را فدا سازم
ز دردِ دل چناں خستم ز جاں ہم دست خود شستم	کنوں از دردِ دل گفتم کہ من خود را فدا سازم
فدا سازم دگر بارے سرِ خود را بدلدارے	چہ خوش باشد نکو کارے کہ من خود را فدا سازم

غزل نمبر ۴

بہ بازی عشق مے بازم سرِ بازار سر بازم	رہے مرداں صفا سازم سرِ بازار سر بازم
بمیداں اسپ مے تازم توئی واقف نہ از رازم	چنیں نازیست از نازم سرِ بازار سر بازم
بجامِ عشق مے خوردم ز ہستی خویش خود مردم	سعادت گوئے خود بردم سرِ بازار سر بازم

بمستی او چناں مستم ز عالم دست خود شستم
ز شوق جاں چناں مستم سر بازار بازم
منم یارے چناں مستم ز این و آں همه رستم
نگر خود را چناں بستم سر بازار بازم

غزل نمبر ۵

الا اے یار فرزانه بیا با ما بمے خانه
چو مرداں باش مستانه بکن با جام پیمانه
گرو باید مصلے را بدست آور قدح مے را
مصفا کن دل و جاں را شو خود مرد فرزانه
چه شد فرزانه گر گردی نه بینی جو نمے را زهی
همان دم مرد میگردی شوی گر مرد دیوانه
لباس فقر مے پوشی شراب هو نمے نوشی
چرا در مکر مے کوشی کنی چوں قصه افسانه
ز افسان و فسوں باید کنی خود را رها شاید
درین راهے کجا آید بجز مردان مستانه
چو مستاں شو چه مستوری کجا جز باده مخموری
بکش یک جام در پیری قدم خود نه بمیخانه
بیا تنها درین وادی هو الواحد هو الهادی
رسد هر دم ترا شادی تو شو خود یار مردانه
سخن از لا چه میگوئی تو هو هو باهو نمے جوئی
چرا با غیر مے پوئی هو الهو گو چو مستانه
چو مستاں نوش این مے را فنا کن با و من خود را
بجو اے یار باهو را صلا ز پیر میخانه

غزل نمبر ۶

آمد خیال در دلم این خرقه را برهم زنم
تسبیح را ویراں کنم سجاده را برهم زنم
چوبی عصا برهم زنم دلق صفا پاره کنم
فارغ ز خود بینی شوم این خانه را برهم زنم
با خویش ز صحرا برم خود را ز خود فارغ کنم
از بهر این خوں را خورم این نفس را برهم زنم
جامے ز خمخانه برم آں را بیقیں من بخورم
فارغ ز دنیا دیں شوم آتش باین برهم زنم

یادوست خود مفتوں شوم مرد ز چوں مجنوں شوم
تنہا بہاموں میرم با بیخودی دم ہم زنم

چوں خود نمائی در منم طاقت نیارم در دلم
بیمار جاں با تن شوم با کوس رحلت ہم زنم

مایار با یارے شوم بیدست دلدارے دم
زنیجار تن تنہا روم با ہا و ہو غوغا زنم

غزل نمبر ۷

بہرم از غمش ہیہا ولے یار نیست بے پرواہ
ندارم غیر او یار و لے یار نیست بے پرواہ

زعشقِ آں پری گم شوم درونِ خویش میخوردم
تبہ شد کار امروزم ولے یار نیست بے پرواہ

بہ عقلِ خویش معقولم بنزدِ خلق مجنونم
نشانہ دار ایں جانم ولے یار نیست بے پرواہ

طریقِ عشق میدانم رہ درد اوراق میخوانم
برخ دلدار مفتونم ولے یار نیست بے پرواہ

شبے بازی در اندازم شود ظاہر ہمہ رازم
بہر خود را فدا سازم ولے یار نیست بے پرواہ

منم یارے آں یارم کہ دل از دوست بردارم
بہرم خوں جگر خوارم ولے یار نیست بے پرواہ

غزل نمبر ۸

ایا والی معلّٰے کن وفادارانِ خود مارا
توئی مولائے مزکّٰی کن جفا خوارانِ خود مارا

بقربِ خویش رہ اہم دہ دلے دیوانہ مارا
مکن بیدل ز مہجوری بغم خوارانِ خود مارا

طبیباں حیلہ مے ہستند دوا ہرگز نمیدانند
طبیبی تو مداوا کن بہ بیمارانِ خود مارا

بسے گریم ز شوقِ تو بسے نالم ز دردِ تو
نظر رحمت فراواں کن بہ مشتاقانِ خود مارا

اگر ایں یار مشتاق است گدائے شب کے بیدار است
نباید سخت بیرحمی بہ درویشانِ خود مارا

غزل نمبر ۹

یا جام بادہ ساقی فی الصبح مرحبا | بالعین انتظارم الوصل مرحبا
کس نیست ہمچو من اسیر محبتم | محنت بسے کشیدم یا نور مرحبا
در دل خیال وصلت در راہ انتظار | شب و روز بیقرارم محبوب مرحبا
جاں را ز درد دوری غمہا بسے رسید | دل و جاں فدائے باد امطلوب مرحبا
یارے کسی نیست کہ نوشد شراب عشق | با ما بادہ تو بادہ با جام مرحبا

غزل نمبر ۱۰

از ذات حق تعالے اعلام بینوا را | گر عاقلی تو مائی کن ترک ماسوا را
ما ذات ذوالجلالم و ارکبریا کمالم | باشاہ با عطایم از ما بجو تو ما را
من ذات بے نشانم فارغ ز این و آنم | کس را غمے ندارم غمخوار باش ما را
من با تو مہربانم بس شوق با تو دارم | ذوق دگر ندارم جز قرب تو گدا را
گر شوق وصل داری با ما بکن تو زاری | جز ما مجو تو یاری خود یار باش ما را

غزل نمبر ۱۱

مبتلا در عشق گشتم صبر یاران کجا است | سخت بیمار یست در جانم ہم جاناں کجا است
من ز سوز ہجر او خوں گریہ کردم روز و شب | طاقت دوری ندارم شاہ غمخواراں کجا است
از برائے دیدن رخ ماہ وش دلدار خویش | شوق در جانم بسے آں ماہ مشتاقاں کجا است

اشتیاق از حد گذشته جانبِ جانانِ ما — وصلِ جاناں کے شود آں گلشن شاہاں کجاست
ماسوے المحبوب شوق نیست در جانِ مرا — گلِ رخِ سیمیں تن آں نرگسِ مستاں کجاست
گرد کوئش گریہ کردہ یار بہرِ یارِ خویش — لب لبانم خشک گشتہ بحرِ بے پایاں کجاست

غزل نمبر ۱۲

بنمائی رخِ خویش کہ مشتاق لقائیم — آشفتہ دلِ خویش دریں دارِ فنائیم
کس نیست چو ما بیدل در ہجرِ تو اے یار — مغموم دریں عالم با فقر و فنائیم
با ما ستم ظلم مکن جور و جفا را — کوتاہ بکن قصہ کہ مہجور بماندیم
کس نیست کہ تدبیر کند سوزِ دلِ من — بیچارہ کہ با یار بجز یار بماندیم
اے دوست بسے نالم در ہجرِ تو ہیہات — مجنوں صفت آشفتہ و حیران بماندیم

غزل نمبر ۱۳

خدایا کن تو بر من مہربانی — کہ جز تو نیست دردم را تو دانی
فتادہ کوے تو بیمارِ عشق است — مداوا کن کہ نبضم را تو دانی
ندیدم در جہاں جز تو طبیبے — طبیبا حاذق قادر دم تو دانی
ز دردِ دل بسے آہ است و نالہ — ز شوقِ جاں ضمیرم را تو دانی

کے داند جز تو حالِ دردمنداں
یقیں دانی تو حالِ یار جانی

غزل نمبر ۱۴

بر رخش زیبا چو دیدم نقش و خال — باز ماندم از ورایش قیل و قال
حرفِ حُسنش در لمم واضح بمبدا — بس نگردد لب لسانم زیں مقال
لعل لب عارض چو گلگوں دلربا — نیست مثلش در جہاں اندر جمال
کس ندیدہ در جہاں با دیدہ — چونکہ دیدم حُسن او را باکمال
تا چو دیدم حُسن او را بالیقیں — جز جمالش را نہ بینم در خیال
عاشقاں در حُسنِ او دایم نگر — تا بمانی در جہاں خود حُسن فال
بر امیدِ وصلِ او دل زندہ دار — یک زماں گوید ترا باری تعال

غزل نمبر ۱۵

ثبّتوا اقدامکم اے سالکاں — راہ ملامت ہا بجوے صادقاں
کس نجوید غیر سالک را چنیں — دائما خوش باش ہم با مُفلساں
مُفلساں را توشہ خود مفلسی است — صادقاں آئینہ در راہ خوں فشاں
زاہد و عابد ز دُنیا در گذشت — ہمتِ عارف مکاں تا لامکاں
جُود عارف را بہ بیں اندر طریق — خود فنا گردید یارے بے نشاں

یار سر بازی بکن در راہ عشق
ز آنکہ سر بازی است بازی عاشقاں

غزل نمبر ۱۶

تعالی اللہ چہ زیبا روئے دلدار
چو دیدم روئے او دل گشت گلزار

منوّر گشت جانم ہمچو خورشید
ہویدا گشت بر ما جملہ اسرار

دلم چوں دید آں نورِ تجلّی
مُصلّے گشت با باشد باقرار

کہ لا مقصود فی الدّارین مارا
ہُو اللہ الاحد موجود بس یار

فنا شد ما و من خود جملہ او ماند
نماندہ غیر او شد رنگ رخسار

نماید صُورت خود خویش ہر دم
بحُسنِ صُورت بے مثل دریار

بکن سجدہ بہ پیش روئے معشوق
تو باہُو باش دائم ہمچو غمخوار

غزل نمبر ۱۷

نیست کس محرم کہ پیغامم رساند یار را
در حقیقت حالِ ما آگاہ کند دلدار را

گیں ستم بیحد مکن ظالم مشو اے جانِ من
بیگناہ مارا مکش خنجر مزن بیمار را

با کساں خود مشفقی بر بیدلاں قاہر شدی
بر ما چرا ظاہر شدی برقعہ مکن رخسار را

درد یکہ دارم در دلے آں را تو دانی مہ ہمے
یا طبیب العاشقاں قرار بدہ بیمار را

مسکیں غریب بینوا یاری ز تو جوید جفا
بہر خدا درماں بدہ ایں عاشق غمخوار را

غزل نمبر ۱۸

آشکار است عشق پنہاں نیست
ہمچو من در جہاں رسوا نیست

آہ زیں سوز بیقراری ہا
کاشکے زیں خیال باز رہم
بر دلم ہمچو لالہ داغ بماند
یار ہرگز ز تو نتابد روے

درد دارم ولیک درمان نیست
لیک آں ہم عناں بدستم نیست
چوں کنم نظرِ تو مجالم نیست
زانکہ او را بجز تو دیگر نیست

غزل نمبر ۱۹

با دوست دل نواز سخن جز وصال چیست
بیمثل خواند خود را از جملہ بے نیاز
دانی کہ دست وصل بدامن نمیرسد
مقصود جملہ عالم محبوب عاشقاں
اے یار گر تو طالبی مطلوب خود شناس

حسنش چو بیمثال سخن زلف و خال چیست
تشبیہ گفتن آنجا خام خیال چیست
عقلت چو ناقص است سخن از کمال چیست
مذکور غیر وصل جلال و جمال چیست
مطلوب عین طالب نے قیل و قال چیست

غزل نمبر ۲۰

بارہا گفتم ترا دل بارہا
تو نہٖ واقف ز رازِ دلبراں
بوالہوس گر رو براہش آورد
جاے آسایش ندیدی اے دلا

گرد ایں ہرگز مگرد ایں کارہا
عشق آساں نیست مشکل کارہا
مے خلد در زیر پایش خارہا
بالیقیں داں شعلہہاے نارہا

دم مزن در راہ عشق یار نیست
پارہ شود در راہ او صد پارہا

غزل نمبر ۲۱

کارہا این مشکل است این کارہا ‏— زارہا باید دلِ خود زارہا
تا زمینِ دل نہ گردد لائقش ‏— کے برآید از گُلِ گلزارہا
دل ز دستم رفت جانم شد خراب ‏— تارِ زلفش چونکہ دیدم مارہا
بر مرادِ کس نہ گردد ہیچ چیز ‏— تا چہ سازند عاشقاں بیچارہا
یار باید جاں فدا خود کردنی است ‏— غیر جاں دادن ندیدم چارہا
کارہائے جملہ مشکل ماندہ است ‏— زارہا باید دلِ خود زارہا
تارہا زلفش چو دیدم تارہا ‏— پارہا گشتہ دلم چوں پارہا
صورتِ حسنش مبیں اے بیخبر ‏— نورہا این نیست جملہ نارہا
دین ز دستِ خود چو ما بگذاشتیم ‏— تا چہ کار آید مرا زنّارہا
یار باخوباں تو ہرگز دل مدہ ‏— تا نباشی ہمچو ما غمخوارہا

غزل نمبر ۲۲

ہُوَ مَعَکُمْ اَیْنَمَا کُنْتُمْ نگر ‏— ورنہ نخواندی رو تو در قرآں نگر
قرب حق با تو چناں دار یقیں ‏— تو ہمے دانی کہ از ما دورنز
کاشکے از قرب او واقف شوی ‏— تا نگردی گردِ دنیا دربدر
یار منزل دوستاں خود دور نیست ‏— چشم باید تا شوی صاحب نظر
حق تعالیٰ بالیقیں حاضر نگر ‏— چند ریزی از دروں خونِ جگر

قرب حق نزدیک من حبل الورید
تو جمالش را نہ بینی بے نظر

چوں حجاب ما و من آمد سبل
زاں سبب بینی بیابان بیشتر

وادئے طے کن کہ خود نزدیک آ
منزل جانان درجہاں خود نگر

یار دلبر خود ز خود نزدیک تر
ہاں مشو از قرب جاناں بے خبر

غزل نمبر ۲۳

قلب ہو من مرآۃ الرحمن یقیں
جز جمالش را مبیں در وے یقیں

ما سوایش جملہ از خود دور کن
تا جمالش را بہ بینی بالیقیں

گر بہ بینی غیر حق نا چیز داں
زنگ زدہ آئینہ ماندہ بالیقیں

زنگ از دل دور کن صیقل بزن
لایزل لا صیقل آمد بالیقیں

ذکر ہو را دمبدم باہو بساز
تا بہ بینی نور آں اندر یقیں

با جمال حق جمال اللہ بیں
یار حق بین و مبیں جز بالیقیں

غزل نمبر ۲۴

چوں اینما تولوا شد قبلہ حقیقت
جہتے دگر ندارم جز صاحبِ حقیقت

دل مسجد الحرام یقیں قبلہ من است
شوقے دگر ندارم جز شوقِ حقیقت

بیروں منہ قدم ز شریعت محمدی
گر عارفی تو محرم اسرار شو حقیقت

باہو بذکر ہو ہو دائم تو شغل دار
ہو ہو بکن تو ہو ہو ہو ہائے ہو حقیقت

اے یار قبلہ ہر کس دارد بقدر خویش
تو قبلۂ ہماں کن کو قبلۂ حقیقت

غزل نمبر ۲۵

حُبِّ دُنیا رأس آمد کل خطا
تا نہ پنداری کہ ایں باشد عطا

کے عطا باشد کہ باشد بے بقا
بے بقا را تا نگوئی خود عطا

با قلیل لفہم گر گوید کسے
آں عطا ہرگز نگو باشد خطا

بستہ دل باوے نشاید مطلقاً
بستگی دل باخطا باشد خطا

یار باوے دوستی ہرگز مکن
لاتقل ھذا عطاً الاخطا

غزل نمبر ۲۶

صُوفی بصدق دل نشوی تا صفا کجاست
ایں راہ با صفاست ولے جز جفا کجاست

مقصود از جفاست خلاصی زما و من
جز ما و من خلاص شدن را صفا کجاست

گر دلق فقر را تو پوشی چہ مے شود
آں لائقِ تو سیرت درویشئے کجاست

دیں پوشش تو دلق ہمہ خود نمائی ہست
جائیکہ خود نمائی فقر و فنا کجاست

اے یار خود نمائی بادلق میکنی
آخر ازیں خیال پشیمانیت کجاست

دایم تو ذکر ھو خواں باصدق دل اے یار
باھُو بساز ہر دم آں ہُوئے ما کجاست

غزل نمبر ۲۷

یکنمائی خویش را صوفی منم
در دیار زاہد و عابد منم

چند با خود بینی و باشی مدام
کے رسی زیں دلق درویشی منم

گر ہنی را اسرؐ دانی راہ رو — تا نگوئی بار دیگر کیں منم

تو چرا من من کنی اے یارِ من — آنکہ یک قطرہ منی گوئی منم

یار گفتن من نمے شاید ترا — نہ آنکہ من ابلیس گفتہ کیں منم

غزل نمبر ۲۸

من من مگو تو من من ہے ہوئے کوئی ہا ہا — ہا ہا وُ ہا ہے ہے ہو ہائے ہائے ہا ہا

اسرار کس نداند ایں ہائے ہوئے ہے را — واقف کسے نگردد ہے ہے ہوئے ہائے ہا ہا

شوقِ دلم نداند ہے ہے چہ چارہ سازم — از خود چرا براندی ہے ہے ہوئے ہائے ہا ہا

دانی تو دردِ دل را جز تو کسے نداند — جز تو بکس نگویم ہے ہے ہوئے ہائے ہا ہا

یارے غزل بخواند حالش اگرچہ داند — لیکن زِ در براند ہے ہے ہوئے ہائے ہا ہا

غزل نمبر ۲۹

از من ہزار من شد ہے ہے ہی ہزار ہے ہے — ہے ہے ہی ہزار از من از من ہزار ہے ہے

ہے ہے کہ من ندانم دایم منی برانم — زیں کے کنی خلاصم ہے ہے ہی ہزار ہے ہے

ہے ہے کجا شریعت من غافل از طریقت — دانم نہ آں حقیقت ہے ہے ہی ہزار ہے ہے

دیدیم آنچہ دیدیم خوردیم آنچہ خوردیم — بر سینہ داغ بردیم ہے ہے ہی ہزار ہے ہے

یارے کجاست یارے غمخوار ہا نگارے

یارے بگو تو یارے ہے ہے ہی ہزار ہے ہے

غزل نمبر ۳۰

عمریست در طریقِ تو جاں را کہ دم زدیم / ہیچت صفا ندیدیم حیراں تر شدیم

تا کے شود ز لعلِ تو کام بر آوریم / کز ہر کار خویش پریشان خود شدیم

با تو سخن کسے گوید ایں ہم مجال نیست / لیکن ز حال خویش بسے تنگتر شدیم

جانان نبود آگاہ ز ناموس بگذریم / حالم چناں رسید کہ مجنوں صفت شدیم

اے یار چوں نہ بستی دل خود بزلف یار / ہرگز مگو چنیں کہ پریشان خود شدیم

غزل نمبر ۳۱

اِنَّمَآ اَمْوَالُکُمْ وَاَوْلَادُکُمْ فِتْنَۃٌ تمام / فَاحْذَرُوْا لَا خَیْرَ فِیْہِمْ وَاسْمَعُوْا ھٰذَا الْکَلَامْ

مال و اولاد ابن آدم را بجہنم مے برد / کس نباشد ایمن از وے گرچہ باشد خاص و عام

عز بفقر دکس نیابد بار در درگاہِ دوست / ہاں تو از اموال و از اولاد فارغ شو تمام

کس نورزد دوستی باریک باشد با اہل حق / اہل حق را دوستی با غیر حق باشد حرام

کس نگردد بہرہ ور از دوستئے ہر دو چیز / قصہ کوتاہ مرد مفلس باش یارے والسلام

غزل نمبر ۳۲

دل را ز دردِ دوری صد درجہ بیقراری / آرام گر نیابم فریاد گریہ زاری

گویم گر حقیقت واقف نہ راز حالم / حیراں بسے بماندم فریاد گریہ زاری

در دل ہزار درد است لیکن بکس نہ گویم / گویم چرا چہ جویم فریاد گریہ زاری

صد صد خیال در دل آید ز دردِ دلبر	سوزم چنانچه مجمر فریاد گریه زاری
سوزش بسے است در جاں یارِ دگر ندارم	شب روز بیقرارم فریاد گریه زاری

غزل نمبر ۳۳

یارانِ از پرسم که مرا یار کجا است	آں نگارے که دلم برد ہماں یار کجا است
اے عزیزانِ شناسنده رہے بہرِ خدا	از که پرسم سخن که مرا یار کجا است
بیمار رئے من بسر آمد یارانِ ما بگوئید	جانم بلب آمد رخِ دلدار کجا است
اے ندانی که پرسی زمن یار تو کیست	پرسم آں یار ہو اللہ که مرا یار کجا است
اے محبانِ خدا چارۂ ایں بار کنید	زانکه بشما پرسد که مرا یار کجا است

غزل نمبر ۳۴

نجوع ترا نی تجرّد نصّل	چه خوش لذت آید چشی گر عسل
عسل نیست جز جوع مران حق	چرا باز پرسی ازیں لاتسل
تو راہے صفا گر بجوئی بیا	که جوئے مصفّا است راہے رسل
مجرّد نه گر تو قیدی ہمه	کجا وصل باآنکه او بے مثل
بجاں خود مجرد شوی یار بس	که وصل ایں کمال است غیرے کسل

غزل نمبر ۳۵

نہایت نیست راہے عشق را یارا	تو یک رو باش دست از کار بگذار

فنا کن خویش را در راہ جاناں
اگر یک دل نباشی در طریقش
وفی الکونین کے بیند جمالش
دریغ از وے چہ داری پارہ زر را

چہ کار آید ترا ایں درم و دینار
نہ بینی روئے او ہرگز دریں دار
فدا کن جاں بگرد زلف آں یار
تو خاصہ جانِ خود با یار بسپار

غزل نمبر ۳۶

دُنیاست عین جیفہ کلاب اند طالباں
از بہر جیفہ محنت دردے چرا کشی
بے رنج و محنتِ تو چو روزی دہد خدا
ہاں سگ نۂ تو انساں پئے جیفہ چہ غم

ویں قول واضح است از نبی آخر زماں
توکّل تو بر خدا کُن ھُوَ اللہ است مہرباں
محنت چرا کشی پے جیفہ چُوں سگاں
انساں ایس حق شو خود را بحق رساں

غزل نمبر ۳۷

دُنیائے ترک گیر کہ رہبت کُل عبادت است
دنیا دریں جہان چو مُردارِ منجلاب
راس العبادت است ایا ترکِ دُنیا
آنہا کہ ترکِ کرد ز اہل عنایت اند
عارف بگرد دُنیا اے جاں کُجا بگردد

ہر کس گرفت با خود زہر ایں کفایت است
آنکس کہ گرد او شد زہر ایں نہایت است
آرے عبادت است و لیکن عنایت است
آں مرد حق شناس ز اہلِ قناعت است
آنکس کہ ترک کرد ز اہلِ سعادت است

آنکس کہ میل کرد بہمت تمام خویش
بخشش مبیں تو باو ز اہلِ شقاوت است

غزل نمبر ۳۸

از خدا خواہ ہر آنچہ خواہی بار
زانکہ او جملہ را برار د کار

کیست کو غیب او کہ داند سوز
بخدا گو کہ عالم الاسرار

واحدِ لایزال حق موجود ہے
کل و جزو خلق را چہ خواہی یار

عارفاں گفتہ اند در رہِ عشق
صبر باید ترا دگر بگذار ہے

بگذر اے یار ایں مقامِ فنا
روئے خود را تو در بقا بیار

غزل نمبر ۳۹

پیش جاناں گر بمیرم تا سزاواری مراست
زانکہ شیوہ دوستی جز دوستاں مردن خطاست

یار را باید کہ خوں ریزد بہ پیش دوستاں
تا بزیر چشم بیند بار کیں یار مراست

غزل نمبر ۴۰

نار ہا زنّار در گردن کنم
خویش را باید کہ ما کافر کنم

راہ مسلمانی ندانم راہ چیست
زاں سبب زنّار در گردن کنم

ننگ مے آید مرا زایمانِ خویش
بالیقیں ما خویش را کافر کنم

بستہ ام زنّار کافر گشتہ ام
مومناں را ہر زماں کافر کنم

یار کافر گشت ایماں خود فروخت
وائے ایں زنّار در گردن زنم

غزل نمبر ۴۱

کفر اوّل را ندانی کفر چیست
کفر ثانی گے شناسی ہاں کہ چیست

کفر اوّل نزد اہلِ بے بصر
گشت واضح ہاں سخن دیروے کہ چیست

کفر ثانی گر بدانی بالیقیں
تا نہ پرسی بار دیگر کفر چیست

کفر ثالث مطلبِ جانِ مرا
جز موحد کس نداند کفر چیست

رمز در زنّار مے بینم بسے
یارِ کافر شو تو ایماں کفر چیست

غزل نمبر ۴۲

کفر اوّل مے شناسد ہر کسے
لیک ثانی کفر گے داند کسے

غیرِ خاصہ کس نداند کفرِ ایں
مردماں دیدم دراں حیراں بسے

خوش بود ایں کفر از ایمانِ ما
من بگفتم عارفاں گفتند بسے

یارا ایں کفر است ایمان الخواص
غیر خاص الخاص چوں داند کسے

عینِ عارف گشت آں مردِ خدا
کفر ثالث نیک گر داند کسے

غزل نمبر ۴۳

وہ چہ نیکو روئے جاناں دلپذیر
کس ندیدم مثل آں بدرِ منیر

من نہ واقف بودمے اے دوستاں
دل مرا از دید برد آں بے نظیر

بیقرارم سوز در سینام رسید
و ہو اعلم بالیقیں ما فی الضمیر

در فراقش سوزم آرامے نماند
بار درغم عشق تو نالد بسے

باندہ ام حیران چو اصحاب السعیر
باید اوراسخت اے جاناں مگیر

غزل نمبر ۴۴

طور سینا گشت موسیٰ را مقام
عاشقے را طور معراج دل است

بیحجاب آں را شنیدی خود کلام
ہر زماں از حق رسد او را سلام

دل کہ انسان است عرش اللہ بداں
ایں دل انساں بصیرہ نا سوتی شمر

از حدیث حضرت آمد ایں کلام
لیک در وے سر لاہوتی تمام

ذات انساں عین سر اللہ بداں
یار انساں مخزن خاصہ خدا است

ہاں شنو گفتم ترا مجمل کلام
غیر عارف کس نداند والسلام

غزل نمبر ۴۵

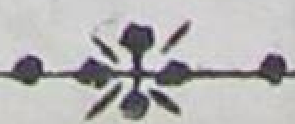
طور سینا چیست دانی بیخبر
ہمچو موسیٰ ئے مست شو بر طور خویش

طور سینا سینہ خود را نگر
رب ارنی گو تجلے الحق نگر

گر نداری شوق ذاتش اے لا
نور حق آنکس بہ بیند بیحجاب

کے بہ بینی نور حق را بے بصر
با صفاتش گشت چوں موسیٰ نگہ

رب ارنی گو بیائی نعرہ زن
تا شوی چوں مست موسیٰ بیخبر

غزل نمبر ۴۶

لن ترانی گر رسد گردن متاب | ربّ ارنی گو تو یارے شو شتاب
دوست با تو دوستی دارد کمال | ہاں مترس از وے کہ آید این عتاب
کس نداند سرّ معشوقاں کہ چیست | واقفِ اسرار شو گردن متاب
رمزِ عاشق نازِ محبوباں نگر | از عتابِ دوستاں باشد خطاب
یار در راہ عشق بازی چشم باز | رو تجلّی حق نگر چوں آفتاب

غزل نمبر ۴۷

یاراں رہے عشق بجز جور و جفا نیست | کس لائق این راہ بجز اہلِ وفا نیست
گر راہ صفا میطلبی راہِ جفا جو | کین راہ مصفاست بجز اہلِ جفا نیست
اے مرد خدا اگر طلبی راہ خدا را | این راہ چنین است کہ جز جور و جفا نیست
با صدقِ دل بشو آگاہ و قدم نہ | زیرانکہ رہے عشق بجز صدق و صفا نیست
اے یار بجز کار جفا خود ذکرے چیست | این ذکر صفا است بجز اہل صفا چیست

غزل نمبر ۴۸

یارانِ صد ہزار ولے یار یکیست | غمخوار کس ندیدم دلدار یکیست
مونس کسی نگردیم جز دوست آں حقیقی | گر ہم انیس یا من زاں انس یا یکیست
گر رشتہ حیات گسستہ شود ستم | از کس وفا ندیدم دلدار یکیست

بس آزمودہ کردم با دلبرانِ ہر یک
باکے نرگس ندارم مشکل ہ بایکیست

یارے وفا ندیدم یارانِ صد ہزار
زاں رو دلم گسیخت کہ غمخوار یکیست

غزل نمبر ۴۹

خود پرستی را ندانی اے پسر
ہاں نرگس صوفی تو نشنیدی مگر

سرّ آں را بر تو واضح میکنم
زود باش از من شنو نیکو نگر

خود پرستی ایں ہمہ افعال تو
جامہ نو پوشیدۂ دستار سر

بنگری بر کتفِ خود چوں پیش و پس
ایں ہمہ افعال دارد در دسر

حل کن ایں نکتہ را در جانِ خویش
گفتۂ ایں یار سے فی الواقع نگر

خود پرستی چوں ندانی بیخبر
از ادائے خویش را بر خود نگر

جامہ را پوشیدۂ بہرِ ہوا
کس نمے بیند بتو صافی نظر

پوشش خود را بجز تقویٰ مکن
باحیائے زیب و زینت خود نگر

گر ہمیخواہی شوم آسودہ حال
زور داری دور کن با خود مبر

یار گر خواہی لباسِ مقبلاں
رو تو صوفی شو لباسِ صوف بر

غزل نمبر ۵۰

بینالم از عشق تو جاں را خبرے نیست
بیمارم غمخوارم کس را خبرے نیست

تا پائے نہادیم دریں راہ تو جاناں
حیرانِ شدہ ام مردماں را خبرے نیست

از حال ما آگاہ کے شود آں یار
ہی ہائے کہ ایں سنگدلاں را خبرے نیست

اے آنکہ تو ئی طعنہ زنی محض خطاست
خوشبوئے وفا میشنود یار زہر راہ

این سوز دلم را تو چہ دانی خبرے نیست
آہ صد آہ کہ این بیخبران را خبرے نیست

غزل نمبر ۵۱

بہر حال جمال اللہ جویم
بجز رویش نخواہم ہیچ چیزے

بہر حال جمال اللہ جویم
زشوق جان جمال اللہ جویم

زپیش و پس خبر ہرگز ندارم
بہ مستی باریاران گرچہ مستم

زاین و آں جمال اللہ جویم
بہ مستی ہم جمال اللہ جویم

طریق عشق یاران نیست دیگر
بہر روزہ جمال اللہ جویم

فدا شد جسم و جاں در ذات باہو
بہ ہستی ہم جمال اللہ جویم

خاتمہ

الحمد للہ رب العلمین و الصلوٰۃ و السلام علےٰ افضل الخلائق و المرسلین و خاتم النبیین احمد مجتبیٰ محمد مصطفےٰ و آل الطاہرین و اصحابہ اجمعین، کہ نسخہ شریفہ و صحیفہ منیفہ از تصنیف لطیف قدوۃ السالکین سلطان العارفین برہان الواصلین سرتاج مشتاقان غوثیہ و فخر عاشقان آستانہ قادریہ عالیہ عالیجناب فنا فی ہو حضرت سلطان باہو المسمیٰ بہ

دیوان باہو بوقت سعید با تمام

رسید

شجرہ شریف

سلطان العارفین برہان الواصلین والعاشقین فنا فی ہو

حضرت سلطان باہو قدس سرہ العزیز

بسم اللہ الرحمن الرحیم

پس از حمد خدا و نعت احمد ثنارِ آل و اصحاب محمد
بنظم آرم عجب ایں شجرہ پاک کہ بیخش در زمیں شاخش با فلاک
ز ختم انبیا آں شاہ لولاک لباسِ فقر پوشیدہ علی پاک
حسن بصری ز دست شاہ پوشید لباسِ فقر تا شد چوں مہ عید
حبیب عجمی آں مقبول درگاہ حسن کردش ز راہ فقر آگاہ
ازاں پس میشود داؤد طائی ازاں معروف کرخی پیر پائی
ازاں پس سری سقطی بارشاد مرید او بو جنید بغداد
ازاں پس شیخ شبلی پیر دیں است فنائے ذاتِ حق او بالیقین است
ازاں پس عبد الواحد داں ائے دل ازاں پس یوسف طرطوس کامل
علی ہنکاری یوسف را مرید است ازاں پس پیر کامل بوسعید است
ازاں پس پیر پیراں شیخ مطلق محی الدین بداں مقبول برحق
بہ عبد القادر است آں پیر مشہور ثنائے پاک او در لوح مسطور

خدا کرده شهِ عالی نوازش | سرِ ہر اولیا در زیر پایش
ازاں پس عبد رزاق است ابدل | ازاں پس عبد جبّار است کامل
ازاں پس صادق یحییٰ محمد | ازاں پس نجم الدین شیخ مجد
ازاں پس عبد فتاح است بیدا | ازاں پس پیرِ کامل عبد ستّار
ازاں پس سید عبد الغفا داں | بود او رہبر ہر جنّ و انساں
ازاں پس سیّدِ عبد الجلیل است | ازاں پس عبد الرحمٰن بن نبیل است
ازاں پس واقفِ سرِّ الٰہی | مکمّل کامل و عارف کماہی
سوئے ذاتِ خدا کرده ہمه او | سراج الواصلین سلطان باہو
ازاں نود محمد پیر بشیک | کہ نقشِ غیر گرد از لوحِ دل حک
غلام شاه محمد اہل دل بود | دلِ او پاک از ہر غل و غش بود
ازاں پس کامل الایمان والدین | چراغ العاشقین سلطان آیں

بحمد اللہ کنوں نظم تمام است
محمّد یاد نام ایں غلام است

تمّت

رباعی

ہر کس کہ کمال اولیا را نشناخت | ویں نعمت خاص بے بہا را نشناخت
پس شکر نہ کرد حبِ ایشاں نگزید | میداں بیقیں کہ او خدا را نشناخت

جس کتاب پر ہماری مہر نہ ہوگی وہ مال مسروقہ ہے۔

اردو ترجمہ
مکتوبات شریف
امام ربانی مجدد الف ثانی شیخ احمد فاروقی سرہندی
مع مفصل سوانح عمری

کون شخص ہے جو مجدد صاحب رحمۃ اللہ علیہ کے نام نامی و اسم گرامی سے واقف نہ ہو۔ یہ وہ آپ کا مجموعہ مکتوبات ہے جو آپ نے وقتاً فوقتاً اپنے پیر دستگیر حضرت باقی باللہ قدس سرہ کی خدمت اقدس میں اور دیگر احباب کی طرف ارقام فرمائے تھے اور جن کی تلاش و جستجو میں مدت مدید اور عرصہ بعید سے طالبان مولیٰ عموماً اور حلقہ بگوشان سرکار عالیہ نقشبندیہ خصوصاً حیران و سرگرداں پھرتے تھے۔ چونکہ یہ گنجینہ اسرار معانی نہایت دقیق فارسی زبان میں ہر ادنیٰ و اعلیٰ کی فہم سے باہر تھا لہذا ہم خادمان فقرا نے بپاس خاطر ہر چہار سلاسل عالیہ و حلقہ بگوشان خاندان نقشبندیہ کے لئے بصرف زر کثیر اردو ترجمہ کرا کر نہایت خوشخط اعلیٰ درجہ کے کاغذ پر طبع کرائے ہیں۔ جن کو خرید کر ہر ایک طالب مولیٰ بیساختہ یہ شعر اپنی زبان سے ورد کریگا۔

جمادے چند دادم جان خریدم — بنام ایزد عجب ارزاں خریدم

قیمت دفتر اول للعہ — قیمت دفتر دوم عہ/ — قیمت دفتر سوم ۲ آ عہ — قیمت سوانح عمری ۸/

المشتہر ملک فضل الدین ملک چنن الدین ملک تاج الدین ککے زئی تاجران کتب قومی منزل نقشبندیہ کوچہ
بازار کشمیری۔ لاہور